

بخش‌هایی از یافته‌های تحقیقات

پولشویی در ایران

دکتر مهدی صحرایان^۱

چکیده

ایران یکی از مسیرهای اصلی ترانزیت مواد مخدر از مرزهای شرقی است. گسترش بخش غیررسمی و حاکمیت ضعیف دولت از جمله فقدان نظارت مؤثر بر کل گردش اقتصادی کشور، بستر مساعدی را برای پولشویی مواد مخدر و پول‌های نامشروع دیگر فراهم نموده است. با ظهور طالبان در افغانستان، به کارگیری رسمی مواد مخدر به عنوان یک سلاح راهبردی برای تبلیغ ایدئولوژی نوظهور و حمایت از جنبش مذهبی - سیاسی آن آغاز شد و برنامه مدیریت اقتصادی وجوه حاصل از تجارت این مواد مخدر نیز به عهده شبکه اقتصادی تحت فرمان بن لادن قرار گرفت. حجم عظیمی از وجوه حاصل از مواد مخدر شبکه «طالبانیزاسیون» در بازار اقتصادی ایران با روش‌های ابداعی و سازوکارهای پیچیده تطهیر می‌شوند. تطهیر پول کثیف در ایران از مسیر قاچاق سازمان یافته کالا و صندوق‌های قرض‌الحسنه و مؤسسات اعتباری فاقد مجوز عبور می‌کند. از مجموع ۱۱/۳ میلیارد دلاری

۱. رئیس آکادمی نخبگان جوان.

که صرف واردات قاچاق کالا در کشور می‌گردد، مبلغ ۶/۰۹ میلیارد دلار آن دارای منشأ مشکوک است که از طریق واردات قاچاق کالا توسط شبکه تبهکاری سازمان یافته، صرف پولشویی می‌شود. به علاوه قاچاق کالا (در خدمت پولشویی) ارتباط مستقیم و نزدیکی با خط فقر دارد. در جامعه‌ای که کالاهای وارداتی قاچاق با قصد پولشویی از تخفیف‌های ویژه صاحبان پول کثیف برخوردار بوده و از پرداخت هر گونه عوارض نیز معاف می‌باشند قدرت رقابت داخلی را از کالاهای تولیدی سلب کرده و فرصت‌های شغلی مولد را از بین می‌برند.

مقدمه

در این نوشتار مجمل، فرصت آن نیست تا به ارائه تعاریف پولشویی و انواع پول‌های مورد تطهیر و مبانی نظری الزامات مقابله با جرم پولشویی پرداخته شود؛ لذا در نگارش این مقاله عمده سعی شده تا شمه‌ای از عوامل تهدیدکننده منافع ملی - که از جانب پول‌شویان وابسته به قاچاقچیان مواد مخدر و قاچاق سازمان یافته کالا، متوجه گردش اقتصاد ملی است - بیان شود تا مقامات تصمیم‌ساز کشور و افکار عمومی، اجتناب‌ناپذیر بودن مقابله با فعالیت‌های پولشویی و قاچاق سازمان یافته کالا، در جهت سالم‌سازی زندگی اقتصادی ایران و حفظ منافع ملی را بهتر درک نموده و عزم خود را راسخ‌تر کنند.

در بخش اول مقاله به اهمیت اقتصادی ایران به عنوان مهم‌ترین مسیر ترانزیت مواد مخدر از مرزهای کشور اشاره می‌شود. در بخش دوم اهمیت نابسامانی‌های اقتصادی از جمله فقدان حاکمیت دولت بر گردش نقدینگی و بازارهای پولی و مالی و تأثیر آن بر پولشویی مواد مخدر را مورد توجه قرار می‌دهیم. در بخش سوم نقش پدیده طالبانیزاسیون افغانستان در استفاده رسمی از مواد مخدر برای تحقق اهداف این ایدئولوژی نوظهور و مدیریت مالی وجوه حاصل از قاچاق مواد مخدر توسط شبکه اقتصادی تحت فرمان بن لادن، شرح داده می‌شود. بخش چهارم اشاره‌ای به اقدامات پولشویی وجوه حاصل از مواد مخدر توسط این شبکه در ایران دارد. بخش پنجم به تبیین روش‌های پولشویی در

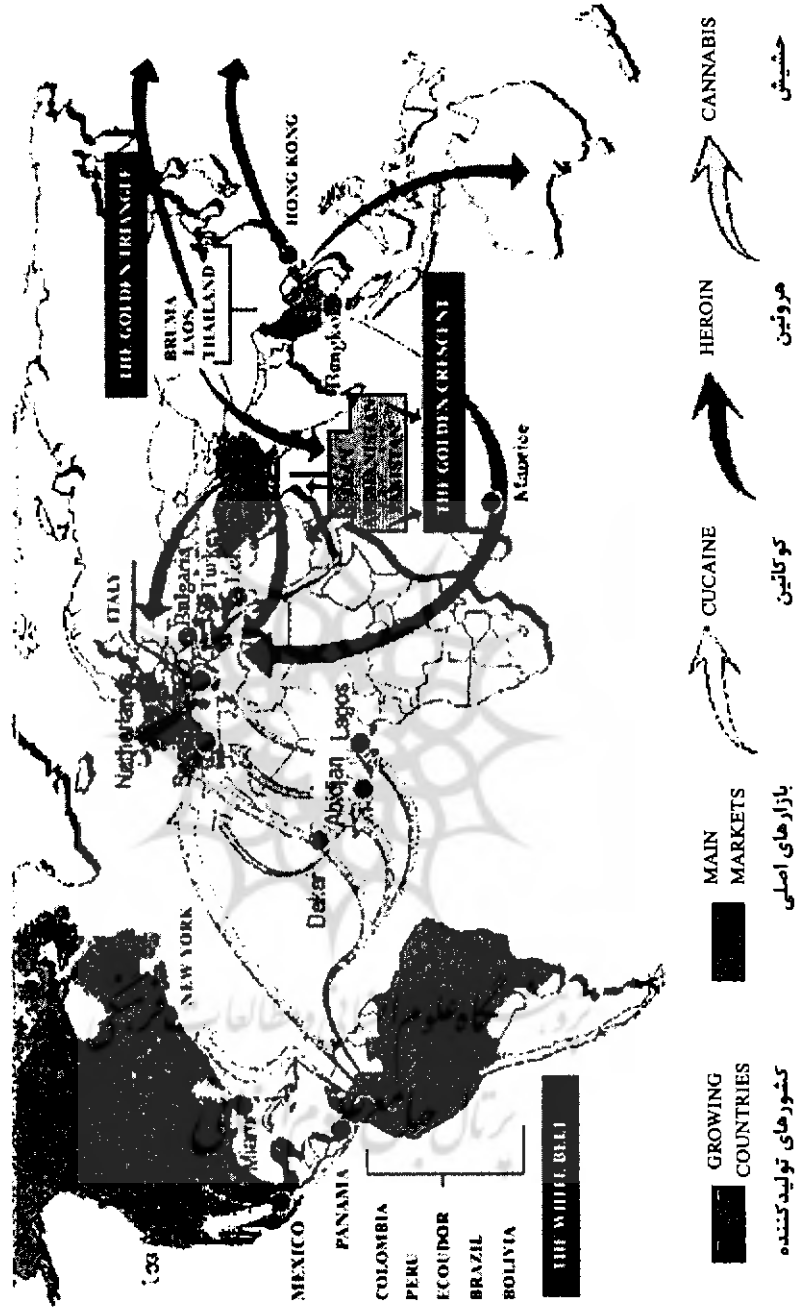
ایران و تفاوت‌های اساسی آن با کشورهای دیگری که بخش غیررسمی کوچکی دارند می‌پردازند. در بخش ششم ترکیب واردات و صادرات قاچاق در کشور و بیلان ارزی قاچاق کالا مورد توجه قرار خواهد گرفت. در بخش هفتم تأثیرات پولشویی و قاچاق سازمان یافته کالا را بر شاخص‌های کلان از جمله فقر مورد بررسی قرار می‌دهیم. بالاخره در بخش هشتم از مباحث مذکور نتیجه‌گیری می‌شود. در ضمیمه این مقاله نیز یک پیش‌نویس قانونی برای مبارزه با پولشویی پیشنهاد شده است.

۱. ایران در مسیر ترانزیت گسترده مواد مخدر منطقه

چنانکه در جدول شماره (۱) نشان داده شده، کشورهای واقع در «مثلث طلایی» و «هلال طلایی» که در مرزهای شرقی ایران قرار دارند، سالانه در حدود ۵۹۹۷ تن تریاک به ارزش عمده‌فروشی ۸۹۹۴/۵ میلیون دلار، در حدود ۴۱۲ تن هروین به ارزش ۱۴۰۰/۸ میلیون دلار و در حدود ۸۴۰ تن حشیش به ارزش ۱۰۹/۲ میلیون دلار تولید می‌کنند؛ بدین معنی که ارزش کل تولیدات مواد مخدر در همسایگی مرزهای شرقی ایران - به قیمت عمده‌فروشی - رقمی در حدود ۱۰۵۰۴/۵ میلیون دلار است که این رقم قابل بالا باید مورد پولشویی قرار گیرد و به صورت قانونی به چرخه اقتصاد کشورهای تولیدکننده مواد مخدر - در مناطق مثلث طلایی و هلال طلایی - وارد شود.

چنانکه در نقشه جهانی ترافیک مواد مخدر (شکل شماره ۱) نشان داده شده، متأسفانه به دلیل موقعیت جغرافیایی استثنایی ایران، بخش اعظم مواد مخدر تولیدی دو منطقه مثلث طلایی و هلال طلایی، از مسیر ایران ترانزیت شده و به بازارهای هدف - عمدتاً اروپا و روسیه - حمل می‌شوند، که این امر هزینه‌های مالی و جانی بسیاری را بر ملت و دولت ایران تحمیل کرده است، به طوری که در دهه گذشته فقط نیروی انتظامی مستقر در مرزهای شرقی ایران که مسئولیت مبارزه با قاچاق مواد مخدر را به عهده دارد، بیش از ۱۵۰۰ قربانی داده است و بسیاری از تجهیزات آن، هدف حملات اسلحه‌های سنگین کاروان‌های قاچاقچیان قرار گرفته، یا منهدم شده و یا آسیب دیده‌اند.

شکل شماره ۱ مسیرهای اصلی تولید و ترافیک مواد مخدر در جهان

جدول شماره ۱- ارزش تولیدات مواد مخدر و ترافیک در منطقه

(قیمت پایه بازار در سال ۲۰۰۰)

تولیدات (میلیون دلار)	حشیش			هروین			تریاک			کشور تولیدکننده
	ارزش کل (میلیون دلار)	ارزش هر کیلو (دلار)	تولید (تن)	ارزش کل (میلیون دلار)	ارزش هر کیلو (دلار)	تولید (تن)	ارزش کل (میلیون دلار)	ارزش هر کیلو (دلار)	تولید (تن)	
—	۲۱	۴۲۰	۵۰	—	—	—	۶۸۴۷	۱۵۰۰	۴۵۶۵	افغانستان
۹۰۶/۵	۸۸۶	۴۲۰	۲۱۰	۷۲۰/۸	۳۴۰۰	۲۱۲	۹۷/۵	۱۵۰۰	۶۵	پاکستان
—	—	—	—	۶۸۰	۳۴۰۰	۲۰۰	۱۸۰۰	۱۵۰۰	۱۲۰۰	میانمار (برمه)
—	—	—	—	—	—	—	۲۵۰	۱۵۰۰	۱۲۷	لائوس
۱۰۵۰/۵۰	۱۰۹/۲	—	—	۱۴۰۰/۸	—	—	۸۹۹۴/۵	—	—	جمع ارزش کل مواد مخدر

گروه تبهکاری سازمان یافته قاچاق موادمخدر در طول یک دهه گذشته، علاوه بر مأموران نیروی انتظامی، ده‌ها خانوار ایرانی مرزنشین را در خواف، رشتخواران، سیستان و بلوچستان و کرمان، به گروگان گرفته و تعدادی از شهروندان ایرانی مرزنشین را اسیر کرده‌اند که علیرغم تمامی تلاش‌های دولت و پلیس ایران، این افراد بازپس داده نشده‌اند و همچنان مفقودالایر هستند.

۲. اقتصاد نابسامان ایران، مناسب‌ترین بستر پولشویی مافیای موادمخدر

اقتصاد ایران، از معدودترین نظام‌های اقتصادی بی‌نظم در جهان به شمار می‌رود. تعدد مراکز تصمیم‌گیری و سیاستگذاری اقتصادی (در حدود ۳۲ مرکز و شورا)، تعدد مراکز سیاستگذاری و تولید امور بازرگانی (در حدود ۲۲ مرکز و شورا)، تعدد مراکز سیاستگذاری‌های صنعتی و تولید امور صنعتی (در حدود ۶ تا ۱۲ مرکز و نهاد و وزارتخانه) - به خصوص تولید صنایع کوچک - اعلام سیاست خودگردانی مالی (خودکفایی) نهادها و سازمان‌های دولتی - که جنبه صرف خدمات‌رسانی به مردم دارند - در برنامه اول توسعه (۷۲-۱۳۶۸)، نقصان نظارت جامع بانک مرکزی بر گردش پولی و بازار مالی کشور، همگی دست به دست هم داده‌اند تا ایران نتواند از یک نظام اقتصادی تعریف شده با یک سیاستگذاری کلان اقتصادی توسعه‌گرا برخوردار شود. اقتصاد ملی ایران نه تنها فاقد ابزارهای اعمال حاکمیت است، بلکه در بسیاری از موارد و بخش‌های اقتصادی کشور، نقش حاکمیتی دولت با نقش تصدی‌گری وی در هم آمیخته و تداخل‌های ناهنجاری را - در جهت عدم تعادل - به وجود آورده است، به طوری که در فرآیند «عرضه و تقاضای کالا»، دولت تصدی‌گر، واردکننده و یا تولیدکننده کالاهای مصرفی بادوام و بی‌دوام است و در بازار با تولیدکنندگان داخلی همان کالاها - که تحت نقش حاکمیتی دولت قرار دارند - به رقابت برخاسته و سیاست‌های حمایتی خود از تولیدات داخلی را خنثی کرده است.

از طرفی نیز در دهه گذشته سیاست خودکفایی مالی نهادها و سازمان‌های دولتی و عمومی، به تدریج شرایطی را در بخش بازرگانی خارجی کشور به وجود آورده که بخش زیادی از واردات و اسکله‌های تخلیه بار - در مبادی ورودی کالا - از نظارت گمرکات خارج شده است. این اسکله‌ها به صورت شخصی (در حدود ۶۲ اسکله) اداره می‌شوند و مستقل از نقش حاکمیتی دولت - بر کل اقتصاد بازرگانی کشور - عمل می‌کنند.

از سوی دیگر، گسترش روزافزون صندوق‌های قرض‌الحسنه و مؤسسات اعتباری که مجوز تأسیس و فعالیت آن‌ها را وزارتخانه‌ها و نهادهای غیراقتصادی صادر می‌کنند، خارج از حوزه نظارت بانک مرکزی و وزارت امور اقتصاد و دارایی قرار دارند و همین امر موجب شده تا حاکمیت کامل دولت بر گردش نقدینگی و بازارهای پولی و مالی کشور محدود گردد. در واقع، این گونه صندوق‌های قرض‌الحسنه و مؤسسات اعتباری فاقد مجوز از بانک مرکزی - به طور یک‌طرفه - خود را از سیاست‌گذاری‌های شورای پول و اعتبار و سیاست‌های ارزی بانک مرکزی، معاف می‌دانند و از آن سیاست‌ها تبعیت نمی‌کنند. در نتیجه، سیاست‌های انقباضی و انبساطی دولت در جهت مهار تورم، سیاست هدایت سرمایه‌های اندک مردمی (پس‌انداز) به سمت امور تولیدی و سیاست نظارت ارزی دولت به منظور ایجاد تعادل در تراز تجارت خارجی، در یک‌دهه گذشته موفق نبوده است؛ کما اینکه علی‌رغم تمامی تلاش‌های دولت، دستگاه برنامه‌ریزی اقتصاد کشور نتوانسته است از مزمن شدن نرخ تورم جلوگیری به عمل آورد و میزان تورم را به عدد یک رقمی کاهش دهد. علاوه بر این، سیاست‌گذاران نتوانسته‌اند منابع ارزی و ریالی کشور را به گونه‌ای مدیریت کنند که نرخ تشکیل سرمایه ثابت در بخش صنعت و معدن، همسو با نیازهای جمعیتی و بیکاری انباشته کشور از رشد زیادی برخوردار گردد، تا عقب‌ماندگی‌های گذشته جبران شوند. نگاهی به ترازنامه بانک مرکزی (سال ۱۳۷۸) این عقب‌ماندگی فاجعه‌آمیز را در سقوط نرخ رشد تشکیل سرمایه بخش صنعت و معدن، به رقم منفی ۹/۳ درصد طی برنامه دوم توسعه (۷۸ - ۱۳۷۴) نشان می‌دهد. بدیهی است آنگاه که تشکیل سرمایه در مهمترین بخش تولیدی اقتصاد ملی به چنین وضعیتی دچار شود، پیامدهای ناگوار

آن موج گونه بر تمامی شئون اقتصادی - اجتماعی جامعه تأثیرات منفی بر جای می‌گذارد و علاوه بر رشد دلالتی و فقر، جامعه از اهداف «عدالت اجتماعی» روز به روز بیشتر فاصله می‌گیرد و زمینه‌های لازم برای رشد فساد اقتصادی نیز فراهم می‌شود.

با توجه به این وضعیت نابسامان اقتصادی، طبیعی است که طی دوره مورد بررسی در بدنه گردش اقتصاد ملی، شکاف‌های متعددی به وجود آمده و همان شکاف‌ها بستر ساز سوءاستفاده مجرمان و خلافکاران اقتصادی شده است.

گسترش بخش غیررسمی اقتصاد (در حدود ۴۵ تا ۵۲ درصد تولید ناخالص داخلی)، گسترش ارتشا و فساد اداری، رشد سرطانی قاچاق سازمان یافته کالا، قاچاق ارز و طلا، فرار سرمایه، فرار مالیاتی و کلاهبرداری‌های اقتصادی و بازرگانی، از جمله تبعات ناگوار نابسامانی حاکمیت دولت بر کل گردش اقتصادی کشور به شمار می‌روند که امروزه - این وضعیت نامناسب - بر همگان روشن است. چنانکه یافته‌های تحقیق نیز نشان می‌دهند، اعمال مجرمانه پولشویی مواد مخدر و پول‌های نامشروع دیگر در ایران، از بستر بخش غیررسمی اقتصاد و قاچاق سازمان یافته کالا عبور می‌کنند.

۳. اقتصاد ایران، هدف پدیده شوم تفکر طالبانی

اسناد و مدارک به دست آمده - در حین اجرای تحقیقات پولشویی در ایران - نشان می‌دهند که دو فرقه طالبان ملاعمر و القاعده بن لادن، بدون تردید مولود سیاست‌های حمایتی سازمان اطلاعات آمریکا (CIA) و سازمان اطلاعات و ضد جاسوسی پاکستان (ISI) هستند. بدین معنا که در دهه‌های ۷۰ و ۸۰ میلادی، سازمان سیا در مرحله اول به منظور افزایش قدرت مقابله مجاهدین افغان در برابر نیروهای اشغالگر شوروی و در مرحله دوم در جهت مقابله با انقلاب اسلامی شیعیان ایران، دو گروه ملاعمر و بن لادن را با همکاری و مساعدت‌های نظامی و مالی عربستان سعودی و سازمان اطلاعات پاکستان (ISI) به وجود آورد و آنان را تا دندان مسلح کرد.

در همان دوران که ایران شدیداً درگیر جنگ با عراق در جبهه‌های غربی بود، دو سرکرده مزبور (ملا عمر و بن لادن) به طراحی و توسعه شبکه‌ای از تندروان متعصب مذهبی با عقاید وهابیت تندرو و بنیادگرا در کشورهای پاکستان، افغانستان و سپس کشورهای همجوار، پرداختند که این شبکه در نیمه دوم دهه هشتاد میلادی اهم اهداف خود را مقابله با انقلاب شیعی ایران قرار داد. عمده‌ترین حلقه‌های زنجیره شبکه سازمان یافته مزبور عبارت بودند از: حزب جماعت‌العلماء پاکستان، سپاه صحابه پاکستان، لشکر جنگی پاکستان، اعراب بنیادگرای تونس، مراکش، سودان، مالی، گروه مجاهدین چچن، گروه مجاهدین قرقیزستان، مسلمانان ایالت لسینجیانگ چین، مسلمانان ایالت بلوچستان، جنبش اسلامی ازبکستان (IMU)، اسلام‌گرایان شبه نظامی (جنبش زیرزمینی) تاجیکستان، یوغورهای^۱ چین و شبکه اقتصادی القاعده تحت عناوین متعدد بنگاه‌های خیریه عربی.

با به قدرت رسیدن گروه طالبان در افغانستان و اشغال بخش جنوبی این کشور، بن لادن که مدتی از افغانستان به سودان رفته بود، مجدداً به افغانستان بازگشت و بر اساس یک نقشه یا نمودار «عقیدتی - سیاسی - اقتصادی» اتحاد جدیدی را با ملا عمر به وجود آورد، که بر مبنای همان نمودار - در یک چرخش ۱۸۰ درجه‌ای - آنان جهان غرب و در رأس آن، آمریکا را به عنوان دشمنان تراز اول خود اعلام داشتند. سپس علیه غرب فتوای جهاد اکبر صادر و همزمان دشمنی خود را با «مکتب شیعه علوی» نیز علنی کردند؛ زیرا، بر این اعتقاد بودند که هم‌پیمانان غربی مجاهدین افغان (دولت آمریکا و متحدان اروپایی وی) پس از شکست و خروج نیروهای شوروی سابق از خاک افغانستان، مجاهدین افغان و عرب را در فقر و فلاکت و در خرابه‌های افغانستان ویران شده به حال خود رها ساخته و به آنان خیانت روا داشته‌اند.

در نمودار «عقیدتی - سیاسی - اقتصادی» اتحاد جدید (در واقع سرخوردگان افراطی افغان و عرب مذهبی متعصب) که بر اساس مبانی شریعت وهابیت افراط‌گرایانه تدوین شده بود، گسترش قانون شریعت وهابیت در منطقه و جهان و برقراری عدالت مبتنی بر اصول

1. Uighurs.

شریعت و هابیت بنیادگرا - با به کارگیری ابزارها و شیوه‌های مجازاتی و زور شمشیر (با توجیه سنت) - به عنوان یک تکلیف شرعی برای مؤمنین پیروان امیرالمؤمنین ملاحمر و مجاهدین پیروان بن لادن، لازم‌الاطاعه، اعلام گردید. بدین ترتیب فتاوی امیرالمؤمنین ملاحمر و فرمان‌های بن لادن، در حکم دستورهای صادره از پیامبر اکرم (ص) شناخته شد، که عدول از اجرای این فتاوی و فرمان‌ها مستحق مجازات‌های سنگین قطع عضو و مرگ بود.

به فتاوی ملاحمر، در جهت انجام تکلیف شرعی یاد شده، ابزارهای مجازاتی و زور شمشیر، به هر وسیله‌ای اتلاق می‌شد که بتواند دشمنان را از پای درآورد و مؤمنین را در نیل به اهدافشان کمک کند. لذا هر وسیله‌ای (ولو ممنوع و غیرمجاز از نظر قوانین و عرف) که مؤمنین پیروان ملاحمر را در رسیدن به اهداف یاد شده یاری می‌کرد، مشروع شناخته می‌شد. با همین استدلال بود که در نمودار «عقیدتی - سیاسی - اقتصادی» طالبان، تریاک و مواد مخدر - به عنوان یک سلاح راهبردی - که می‌تواند مؤمنین را در دستیابی به اهداف والای خود کمک کند، به رسمیت شناخته شد و به فرمان ملاحمر، کشت خشخاش، تولید تریاک و هروئین و مرفین و تجارت این مواد افیونی، یک عبادت مقدس به شمار می‌رفت؛ زیرا اهداف دوگانه رسالت ظهور طالبان را بنا به دلایل زیر تحقق می‌بخشید:

- تأمین منابع مالی برای خرید اسلحه، اجرای عملیات نظامی مبارزه با غرب و دشمنان امیرالمؤمنین ملاحمر از طریق فروش تریاک و مرفین خالص به قیمت گران؛
- انهدام نسل جوان کفار غربی و کشورهای دشمن - از جمله جوانان ایران شیعه مذهب - از طریق فراوانی عرضه هروئین به قیمت ارزان در جوامع مزبور؛
- طبق اسناد و مدارک به دست آمده، بر اساس همان نمودار «عقیدتی - سیاسی - اقتصادی» ملاحمر فرمان توسعه کشت خشخاش و ایجاد و راه‌اندازی آزمایشگاه‌های تولید هروئین در کوهها و تپه ماهورهای مرزی پاکستان و افغانستان را صادر کرد. همزمان، برنامه مدیریت اقتصادی وجوه حاصل از تجارت (قاچاق) مواد مخدر تولیدی طالبان به عهده شبکه اقتصادی تحت فرمان اسامه بن لادن در جهان واگذار گردید.

نمودار «عقیدتی - سیاسی - اقتصادی» مزبور، در اصطلاح‌شناسی^۱ علوم سیاسی مراکز دانشگاهی هندوستان و سپس اروپا و آمریکا «پدیده طالبانیزاسیون» نام گرفت. از ویژگی‌های منحصر به فرد این پدیده جدید در تاریخ جنبش‌های سیاسی - مذهبی جهان، همانا به کارگیری رسمی موادمخدر، به عنوان یک سلاح راهبردی، در خدمت تبلیغ تحمیلی یک ایدئولوژی نوظهور برخاسته از یک جنبش مذهبی سیاسی، است.

در سال اول تسلط طالبان بر منطقه شرقی افغانستان، به دستور ملا عمر، مزرعه نمونه کشت خشخاش و آموزش فرآوری بهینه تریاک در اطراف قندهار ایجاد شد و با وضع مالیات بر تریاک، کشت خشخاش و تولید تریاک و هروئین مورد تشویق و حمایت شخصی ملا عمر قرار گرفت. حتی ملا عمر دستور داد تا کاروان‌های حمل موادمخدر افغانی تحت حفاظت نیروهای مسلح طالبان - از طریق ایران و دو مسیر کم اهمیت‌تر دریایی و زمینی - به اروپا و جنوب شرقی آسیا همراهی شوند. همچنین ملا عمر و بن‌لادن به سازمان‌های تحت فرمان خود، دستور دادند تا کاروان‌های موادمخدر و نقل و انتقالات مالی تجارت موادمخدر افغان را - در خدمت به جهاد مقدس - یاری دهند. سرپیچی از فتوای ملا عمر در کمک‌رسانی به تجارت موادمخدر افغان، به منزله قیام علیه جهاد مقدس شناخته می‌شد که سزای این نافرمانی، همانا مرگ بود.

بدین ترتیب، حلقه‌های زنجیره شبکه سازمان‌یافته وهابیت افراطی - متشکل از دهها سازمان و گروه مستقر در پاکستان، آسیای میانه، چین، تونس و سایر کشورهای آفریقایی و تشکیلات سازمان‌یافته اقتصادی اسامه بن لادن تحت عناوین مؤسسات خیریه اسلامی و عربی - در اروپا، استرالیا، آمریکا و کشورهای عربی، در خدمت تجارت مواد مخدر پدیده طالبانیزاسیون قرار گرفتند (شکل شماره ۲).

اقدامات ملا عمر و اعلام راهبرد نوین «تریاک سلاح راهبردی در خدمت جهاد مقدس» موجب گردید تا تجارت تریاک افغانستان که در سال‌های ۹۳-۱۹۹۲ به حدود مبلغ ۱۲۸ میلیون دلار می‌رسید، به یکباره از رشد زیادی برخوردار گردد و ارزش مبادلاتی

1. Terminology.

قاچاق مواد مخدر افغانستان در سال‌های ۹۵ - ۱۹۹۴ به مبلغ ۲۶۶ میلیون دلار، در سال ۱۹۹۷ به ۲/۵ میلیارد دلار و در سال ۱۹۹۹ به مبلغ ۵ میلیارد دلار افزایش یابد.

۴. عمده‌های ایرانی جرم، در خدمت پولشویی موادمخدر پدیده تفکر طالبانی

طبق اطلاعات به دست آمده از ملاقات‌های پرمخاطره حضوری با برخی از افراد گروه‌های قاچاقچی، روشن شد که رشید عمر، رهبر مافیای موادمخدر پاکستان، که از وهابیون افراطی و متعصب ضد شیعه است و نبیل خان، مشاور ملا عمر، رهبری عملیات شبکه طالبانیزاسیون در ایران را به عهده گرفته‌اند. رشید عمر مسئولیت سلامت عبور کاروان‌های موادمخدر افغانی - پاکستانی شبکه، از مسیر ترانزیت ایران به سمت اروپا را به عهده دارد. از مرز ترکیه تا سواحل ایتالیا - با عبور از مسیر آلبانی - و سواحل بندر مارسی - از مسیر قبرس - مافیای ترکیه‌ای «موسولو»، «گری ولف» (حوزه فعالیت آلمان زبان) و «آپو» (حوزه فرانسه و انگلیسی زبان) ترانزیت «تریاک»، «مرفین خالص» و «هروئین» تولیدی شبکه طالبانیزاسیون را تحت کنترل تجارتهای خود دارند. نبیل خان نیز عهده‌دار هماهنگی عملیات پولشویی وجوه حاصل از موادمخدر شبکه در ایران است. نقش عمال عربی اسامه بن لادن نیز مدیریت تجاری وجوه به دست آمده از موادمخدر - اعم از بخش تطهیر شده و مورد تطهیر - و سرمایه‌گذاری این وجوه در فعالیت‌های تجاری گوناگون و در نهایت ارسال پول‌های تطهیر شده به بانک‌های طرف حساب شبکه در اروپا، امارات متحده عربی، شمال آفریقا و سایر کشورها است.

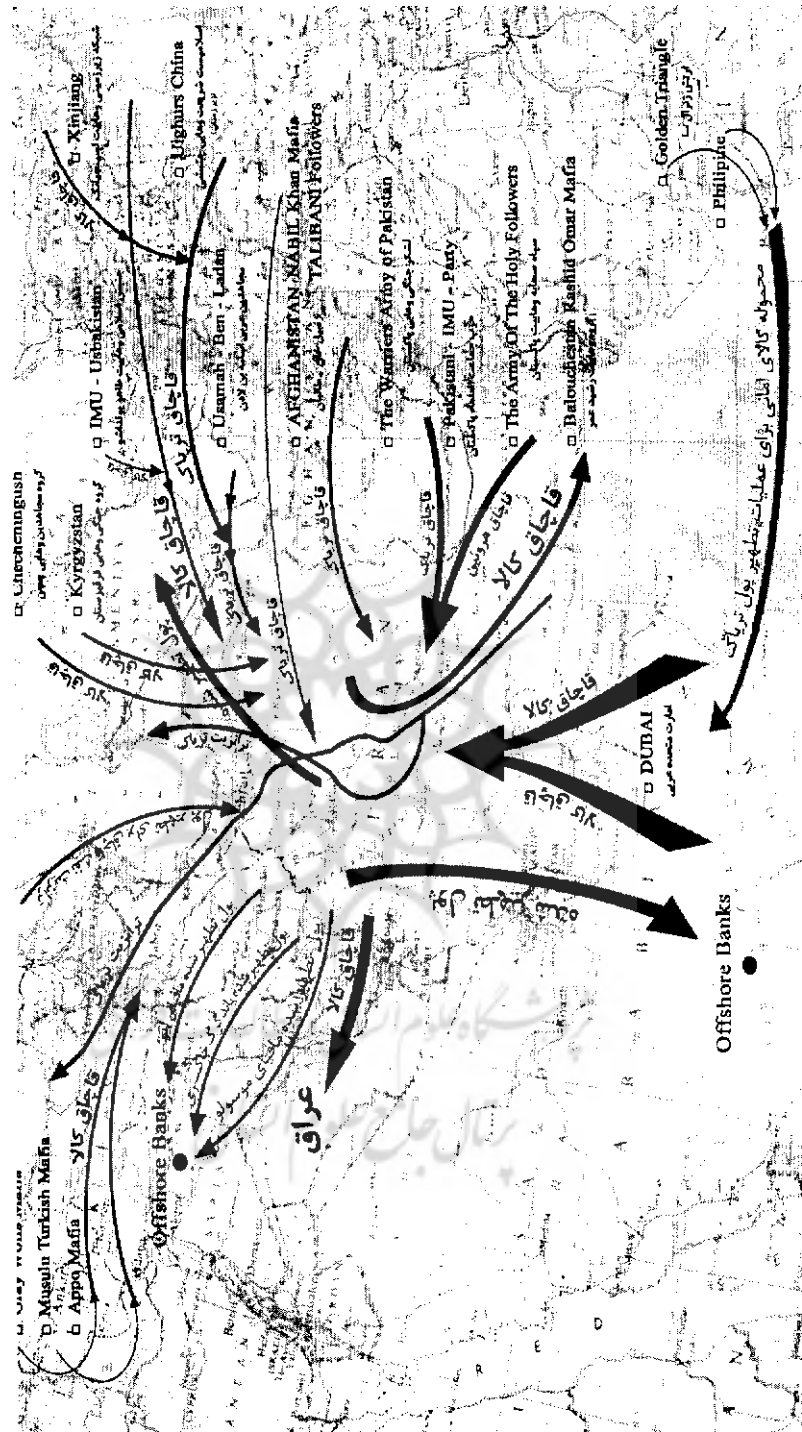
بدیهی است که تطهیر چنان حجم عظیمی از وجوه حاصل از موادمخدر شبکه طالبانیزاسیون - آن هم در بازار اقتصادی ایران - به ابداع و برقراری سازوکارهای پیچیده نیازمند است که با به خدمت گرفتن تعدادی عمده ایرانی - در فرآیند به گردش درآوردن و عبور دادن پول‌های کثیف از مجرای سازوکارهای ابداع شده - این فرآیند چرخش، انجام می‌گیرد.

چنانکه نبیل‌خان خود اظهار می‌کرد، پیدا کردن اشخاصی در ایران که حاضر باشند به عنوان عمده‌های جرم با عملیات مافیایی طالبان برای تطهیر پول‌های کثیف همکاری کنند، چندان مشکل نبوده است؛ حتی تعداد اشخاص صاحب‌نفوذ و قدرتمند آماده خدمتگذاری و یاری‌رسانی به عملیات تطهیر پول در ایران به قدری زیاد بود که نبیل‌خان با آسودگی خیال به انتخاب تعدادی از داوطلبان ایرانی - بر حسب قدرت و درجه متنفذ بودن آنان و توان ابتکارات‌شان در جرم‌پولشویی - پرداخته است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

شکل شماره ۲ - ایران در مسیر تهجم عملیات قاچاق و تطهیر پول کثیف مواد مخدر

۵. سازوکارهای پولشویی در جهان و تفاوت‌های آن با پولشویی در

ایران

سازوکارهای پولشویی در اروپا و سایر کشورهایی که بخش غیررسمی اقتصاد آن‌ها بسیار اندک (در حدود ۲ تا ۳/۵ درصد تولید ناخالص داخلی) است، به گونه‌ای طراحی شده که پول حاصل از فروش خیابانی موادمخدر توسط پادوهای خیابانی^۱ (مثلاً در نیویورک) روزانه جمع‌آوری می‌شود و در ارقام کمتر از ۱۰ هزار دلار به حساب‌های مشخصی واریز می‌گردد. سازمان درون‌بانکی وابسته به شبکه‌های پولشویی سازمان‌یافته، ارقام مزبور را از حساب‌های «تو در تو» عبور می‌دهد و به شماره حساب نهایی در بانک مقصد واقع در ماورای بحار منتقل می‌کند، به طوری که در پایان روز، ارقام چند میلیون دلاری متعلق به یک مافیای قاچاق موادمخدر به شماره حساب متعلق به رهبر یا رهبران همان مافیا واریز می‌گردد. از دیگر سازوکارهای شناخته شده در غرب برای پولشویی، سرمایه‌گذاری پول‌های کثیف در سلف‌خری بورس اوراق بهادار، طلا، تأسیسات جهانگردی، هواپیماهای شخصی، خودروهای گرانبیامت، اشیای عتیقه و مانند آن را می‌توان نام برد.

فرایند تطهیر پول در ایران (تصویر شماره ۳) به علت گستردگی بخش غیررسمی اقتصاد ایران، کاملاً با اروپا متفاوت است. بدین معنا که بر اساس اسناد و مدارک و شواهدی که گروه تحقیق به دست آورده، عملیات پولشویی و تطهیر پول کثیف از مسیر قاچاق سازمان‌یافته کالا عبور می‌کند.

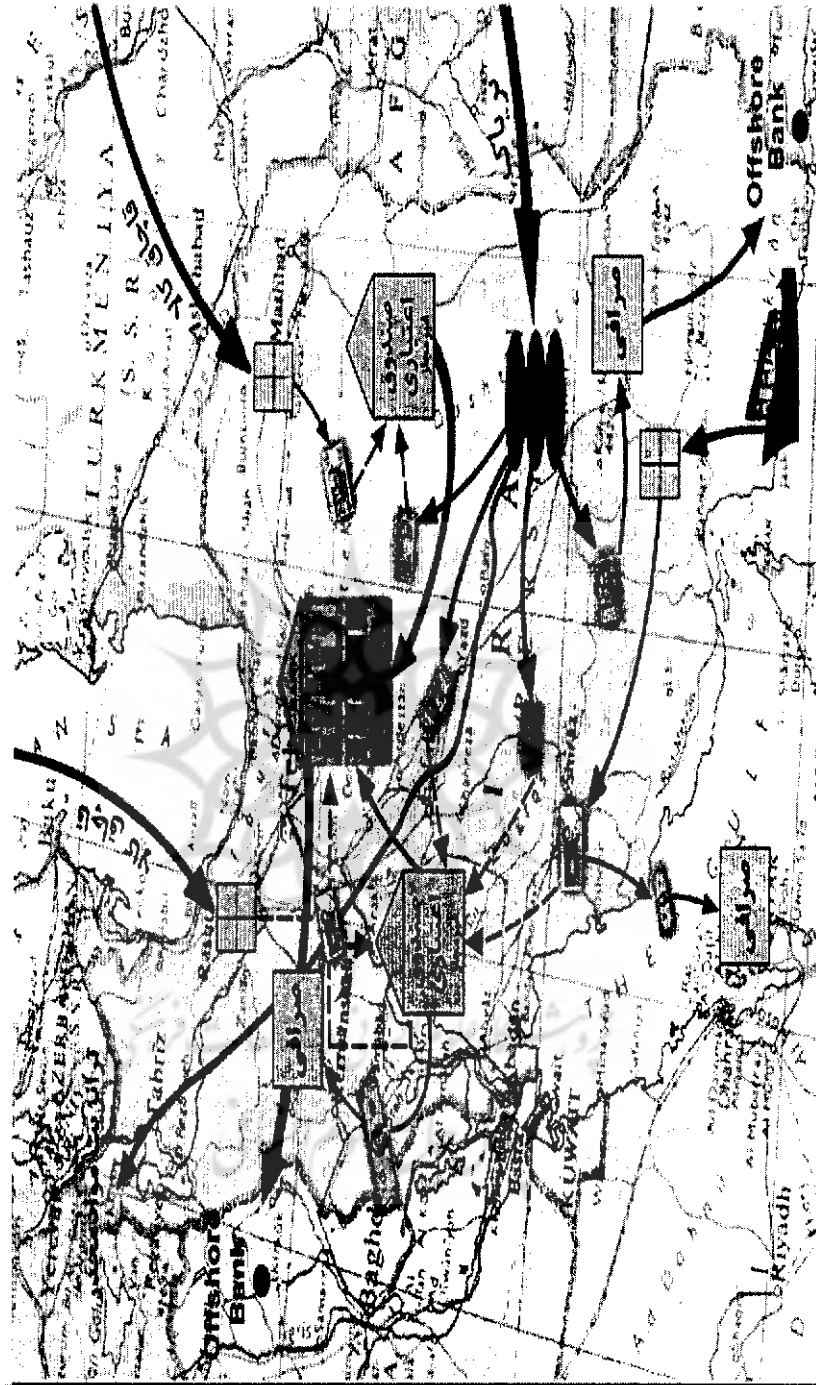
بدین ترتیب که شبکه وابسته به تشکیلات طالبان‌زاسیون و مافیای تبهکاری ژنرال سا مستقر در مثلث طلایی، وجوه جمع‌آوری شده حاصل از فروش موادمخدر را که پول محلی است، در کشورهای مبدأ به کالاهای مصرفی بادوام و بی‌دوام تبدیل می‌کند و این کالاها را به شرکت‌های صوری و یا تجاری ثبت شده در امارات متحده عربی، هنگ‌کنگ و سنگاپور می‌سپارد. شرکت‌های مزبور نیز کالاهای یاد شده را «به صورت امانی» در اختیار عمده‌های ایرانی جرم قرار می‌دهند. این عمل‌ها نیز که بتدریج از تشکیلات گسترده و

1. Bellboys.

منسجمی برخوردار گردیده‌اند، کالاهای متعلق به تبهکاری سازمان‌یافته و مافیای ژنرال سا، گروه‌های قاچاق موادمخدر رشید عمر، نیل‌خان، موسولو، آپو و گری‌ولف را به صورت سازمان‌یافته از طریق اسکله‌های شخصی خارج از کنترل و نظارت گمرک کشور، وارد ایران نموده و یا با استفاده از مجوزهای موردی و تغییر تاریخ مجوزهای مزبور (بعضاً تا ۱۲ مرتبه) کالاهای امانی قاچاقچیان خارجی موادمخدر را در بازار ایران به پول نقد تبدیل و سپس این پول‌های نقد را در صندوق‌های قرض‌الحسنه و مؤسسات اعتباری فاقد مجوز از بانک مرکزی، سپرده‌گذاری می‌کنند. آنگاه صندوق‌های مزبور با صدور چک بانکی در وجه عمل‌های ایرانی جرم، پول تطهیر شده را تحویل آنان می‌دهند و سپس این عمل‌ها سالیانه مذکور را از طریق صرافی‌های عموماً غیرمجاز و بعضاً مجاز (در مقیاس کم) به ارز تبدیل و به بانک مقصد در خارج از کشور حواله می‌کنند.

در این فرایند به نظر ساده، حق الزحمه عمل‌های ایرانی جرم پولشویی به حدود ۲۵ تا ۳۰ درصد به صورت تخفیف در قیمت کالا و حق الزحمه صندوق‌های معاونت جرم به حدود ۱۵ تا ۲۵ درصد بالغ می‌گردد.

شکل شماره ۳- تطهیر پول در ایران در یک نگاه ساده

پژوهشگران - در حین تحقیقات میدانی - به یک صرافی کوچک در یکی از شهرهای دورافتاده برخورد کردند که حجم عملیات ارزی آن به حدود ۱/۵ میلیارد دلار بالغ می‌گردید؛ اما دفتر اصلی صرافی مزبور در کویت و دبی از بزرگ‌ترین صرافی‌های فعال در آن نواحی به شمار می‌رود. هر چند صندوق‌های قرض‌الحسنه و مؤسسات اعتباری خارج از نظارت بانک مرکزی دارای نظامی کاملاً بسته‌اند و مقررات رازداری حساب‌های شخصی و میزان نقل و انتقال مالی آن‌ها به شدت محرمانه است، اما گروه تحقیق با کمک برخی از مقامات قضایی توانست به دو مورد شگفت‌انگیز دست یابد.

مورد اول آن که در سال ۱۳۸۰، گردش مالی سپرده‌گذاری خصوصی در صندوق‌های قرض‌الحسنه استان خراسان دو برابر گردش مالی سپرده‌گذاری خصوصی در نظام بانکی این استان بوده است. این امر مورد تأیید یکی از نهادهای رسمی کشور نیز قرار گرفت. مورد دوم آن که حجم دارایی‌ها و گردش عملیاتی یکی از مؤسسات اعتباری قرض‌الحسنه که بیش از سه تا چهار سال از عمر تأسیس آن نمی‌گذرد، نزدیک به ۲/۵ برابر دارایی‌های بانک صادرات با بیش از ۵۰ سال سابقه است.

در یک مورد نیز سندی از یک نقل و انتقال ارزی بسیار سنگین به دست آمد. طبق آخرین اطلاعات، حساب مذکور پس از صدور قطعنامه سازمان ملل متحد در مورد وقایع ۱۱ سپتامبر - به دلیل سوء ظن مقامات قضایی - در یک بانک لندن به طور موقت منجمد شده است. همچنین حساب دیگری نیز متعلق به یکی از عمله‌های ایرانی جرم قاچاق کالا نزد بانک کردیت سویس با موجودی مبلغ ۸۰۰ میلیون دلار به طور موقت منجمد شده است.

سازوکارهای دیگری نیز از فرآیند درهم پیچیده گردش قاچاق کالا و تطهیر پول حاصل از قاچاق موادمخدر در تصویرهای شماره (۴) و (۵) نشان داده شده است. از نکته‌های قابل توجه در این زمینه می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

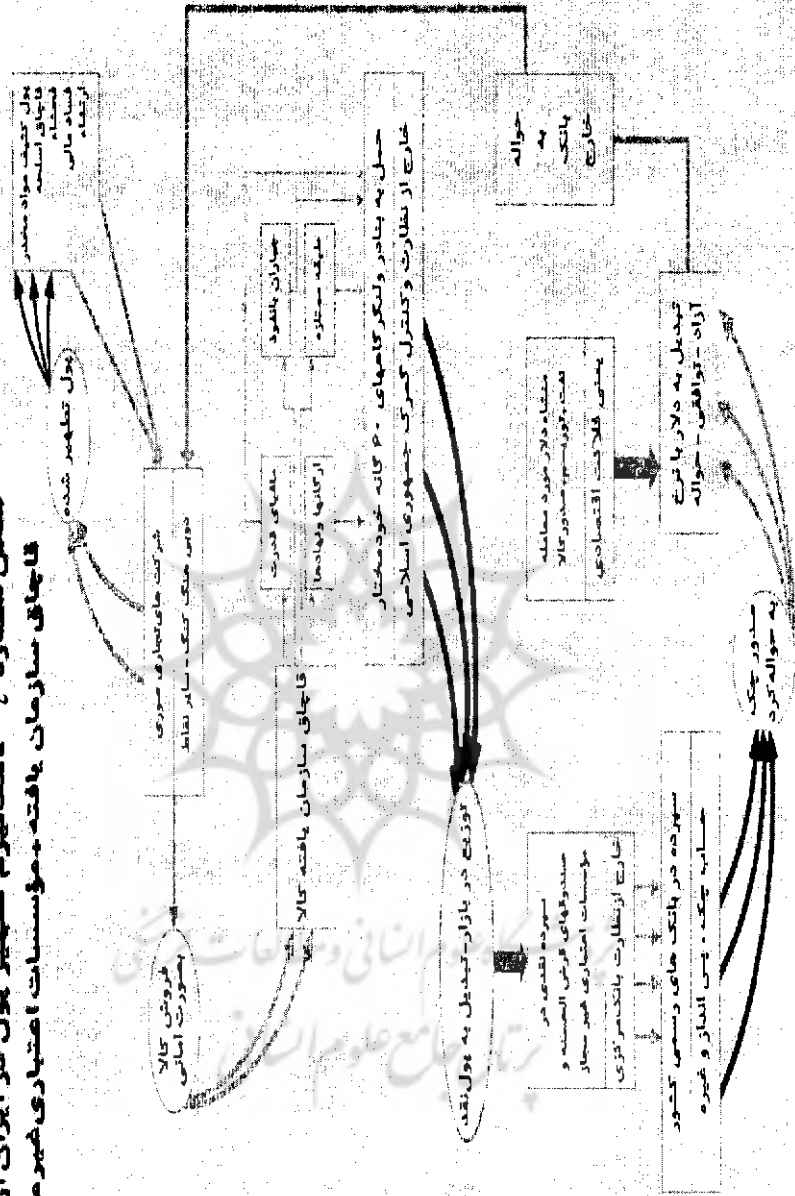
- نخست آن که پس از سقوط حکومت طالبان، کشت خشخاش و تولید تریاک و هروئین در افغانستان و پاکستان پس از یک افت یک هزار تنی مجدداً رو به افزایش گذارده

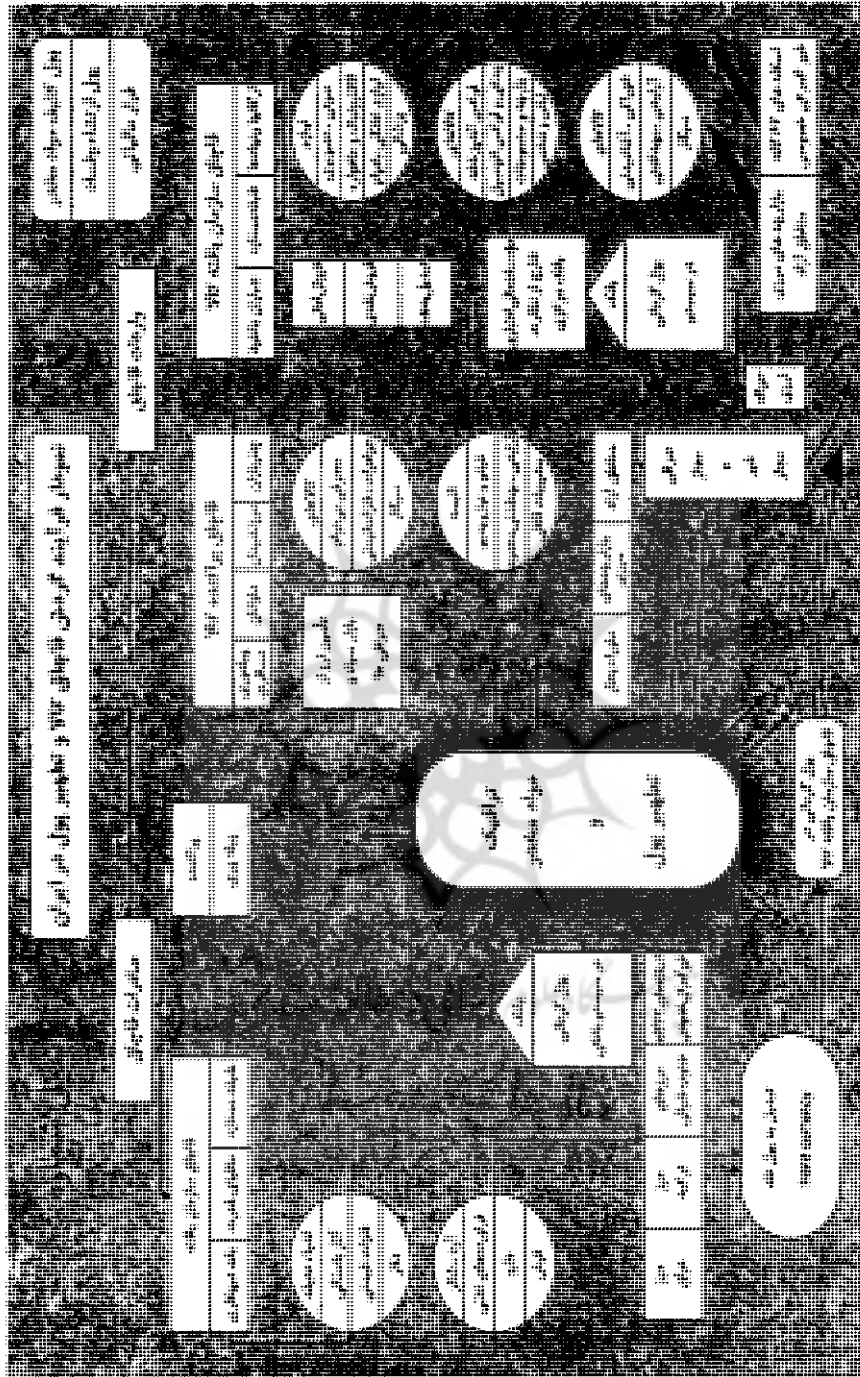
است و ایران همچنان در مسیر تهاجم عملیات قاچاق کالا و تطهیر پول کثیف موادمخدر قرار دارد. بدین ترتیب نه تنها اقتصاد ملی، بلکه حاکمیت و امنیت سیاسی ایران نیز در معرض تهدیدهای بزرگ واقع شده است.

- دوم آن که طبق اسناد به دست آمده از مراکز بین‌المللی مقابله با پولشویی موادمخدر و ارتباط آن با تروریسم بین‌المللی و قاچاق اسلحه، شواهدی از ارتباط فرقه مجاهدین خلق (در زمان استقرار در عراق) با گروه طالبان وجود دارد که کامل‌ترین گزارش مربوط به این شواهد در پلیس هند آورده شده است.

- سوم آن که دقیقاً هنگامی که افسران و درجه‌داران غیور و شریف نیروی انتظامی جمهوری اسلامی، در مرزهای شرقی کشور با نیروهای تاندان مسلح قاچاقچیان شبکه طالبانیزاسیون و ژنرال سا و رشید عمر در حال مبارزه بودند و یکی پس از دیگری با گلوله‌های قاچاقچیان موادمخدر جان می‌باختند (تا اواخر سال ۱۳۸۰ نزدیک به ۱۵۰۰ نفر از دلاوران نیروی انتظامی در مرزهای شرقی در نبرد با سوداگران مرگ به شهادت رسیدند) و در حالی که تعدادی از خانوارهای فقیر بی‌پناه روستاها و شهرهای مرزی ایران در چنگال مخوف مافیا به گروگان گرفته و به مزدوری (اسیری) واداشته شده بودند، عمل‌های ایرانی جرم به طمع تکثیر ثروت نامشروع از نفوذ و قدرت خود در جهت تطهیر پول کثیف موادمخدر طالبان استفاده می‌کردند و آگاهانه با تسهیل عملیات قاچاق سازمان‌یافته کالا، به فقر و فلاکت طبقات کم‌درآمد ایرانی و برداشت ارزش افزوده اقتصاد ملی متکی به نفت ایران و حواله آن به حساب‌های بانکی مافیای تبهکاری سازمان‌یافته خارجی، دامن می‌زدند.

ساختار سازمانی - مکانیزم تطهیر پول در ایران از طریق قاچاق سازمان یافته - مؤسسات اعتباری غیرمجاز

۶. برآورد حجم پولشویی در ایران

چنان که قبلاً گفته شد، تطهیر پول‌های کثیف حاصل از موادمخدر، ارتشا، فحشا، تجارت اعضای بدن انسان، قاچاق اسلحه و پول‌های آغشته به خون ترورسیم بین‌المللی القاعده و طالبان و مانند آن از مسیر قاچاق سازمان‌یافته کالا عبور می‌کند، به طوری که اسناد و مدارک و شواهد به دست آمده نشان می‌دهند که منابع تأمین مالی سلاح‌های مورد استفاده اغلب گروه‌های تروریستی^۱، از نقل و انتقال و گذر موادمخدر به دست می‌آید.

لذا پس از آن که برای گروه تحقیق مسلم گردید عملیات پولشویی در ایران با دیگر کشورهای غربی متفاوت است و قاچاق سازمان‌یافته کالا محور اصلی این عملیات را تشکیل می‌دهد، با بهره‌گیری از شیوه‌های گوناگون - به خصوص آمارگیری جاویدی موجودی کالاهای خارجی - از جنوب تا شمال کشور و تحلیل و جداسازی نتایج آماری به دست آمده و تطبیق آن با تراز ارزی کشور و تفاضل ارزش سیف واردات رسمی از مجموع کالاهای وارداتی، درصد آن برآمد تا ابتدا با استفاده از شاخص قیمت‌های کارخانه سازنده کشور مبدأ به ارزش سیف کل واردات و صادرات قاچاق کالا در سال ۱۳۷۹ دست یابد.

چنان که در جدول شماره (۲) نشان داده شده، در سال مورد مطالعه ارزش کل واردات و صادرات قاچاق کالا - که عمدتاً به صورت سازمان‌یافته انجام می‌گرفت - به مبلغ ۱۱/۳ میلیارد دلار بالغ گردیده که از این رقم، مبلغ ۱/۴ میلیارد دلار آن مربوط به صادرات قاچاق - عمدتاً کالاهای یارانه‌ای - و نزدیک به ۱/۷ میلیارد دلار آن مربوط به مصرف داخلی موادمخدر در ایران بوده است.

سپس ارقام به دست آمده مزبور، به شیوه‌های گوناگون - از جمله آمار کشفیات نیروی انتظامی، گمرکات و پرونده‌های مطرح شده در دادگاه‌های انقلاب و با توجه به قانون نسبت ضریب‌ها - مورد معاینه قرار گرفتند که پس از تعدیل‌ها و کسر اشتباهات

۱. منظور از واژه ترورسیم، مفهومی است که در میان قانونگذاری و فرهنگ لغات ایران به رسمیت شناخته شده و مردم ایران را نیز طعمه آتش خود ساخته است.

آماري، ارقام به دست آمده با واقعیات عینی منابع رسمی تراز شده و به مرحله نزدیک به یقین رسیده‌اند.

سپس گروه تحقیق با مجموع اطلاعات رسمی و به دست آمده از تحقیقات میدانی، در صدد آن برآمد تا بیلان ارزی قاچاق کالا و منابع تأمین آن را در سال مورد نظر - با ارقامی نزدیک به یقین - به دست آورد که پس از بررسی و بهره‌گیری از شیوه‌های محاسبات علمی و انجام تعدیل‌ها، حاصل ارقام در جدول شماره (۳) ارائه می‌شود. چنانکه در جدول مزبور نشان داده شد، مبلغ ۶/۰۹ میلیارد دلار از منابع ارزی حجم ۱۱/۳ میلیارد دلاری قاچاق کالا در کشور دارای منشأ مشکوک و ناشناخته است. این رقم پس از بررسی مطالعات کارشناسان سازمان ملل متحد (دفتر مقابله با جرایم سازمان یافته) و ارقام برآوردی آنان در یک گفتگوی رو در رو - با اندکی اختلاف - مورد تأیید و مطابقت قرار گرفت.

بدین ترتیب در این زمینه باید موارد زیر را در مورد ایران پذیرفت:

- نخست آن که سالانه بیش از نیمی از درآمدهای ارزی کشور و بخش زیادی از یارانه‌های اعطایی دولت به کالاهای اساسی، حساس و ضروری را قاچاقچیان کالا از کشور خارج می‌کنند؛ یعنی در صورت سالم‌سازی گردش اقتصاد ملی، این رقم بسیار بالای ارزی که بخشی از آن از محل فروش ثروت ملی (نفت) و بخش دیگر از صادرات کالا و خدمات به دست می‌آید، در بدنه اقتصاد ملی تزریق خواهد شد که تأثیرات شگرفی بر رشد شاخص‌های کلان اقتصادی و به خصوص ارزش مبادلاتی درآمد سرانه و افزایش قدرت خرید عمومی، به جای خواهد گذارد.

- دوم آن که مبلغ ۶/۰۹ میلیارد دلار از محل درآمدهای حاصل از فروش نفت، بدون هرگونه کنترل و نظارت توسط تبهکاری سازمان یافته قاچاق وارداتی کالا با سازوکارهای مختلف، از جمله گشایش اعتباری مجازی^۱، کلاهبرداری از کالاهای متروکه و مانند آن، از کشور خارج می‌گردد، که مقصر اصلی این فاجعه اقتصادی همانا عمل‌های ایرانی صاحب نفوذ و پر قدرت درگیر در قاچاق سازمان یافته کالا می‌باشند.

جدول ۲- واردات و صادرات قاچاق کل کشور سال ۱۳۷۹

میلیون دلار	صادرات قاچاق	میلیون دلار	واردات قاچاق
۳۳	کودشیمیایی و محصولات پتروشیمی	۴۹۸	لوازم آرایشی و بهداشتی
۱۱۰	دارو	۸۱۵	انواع پارچه
۲۲۴	فراورده‌های شیلاتی	۵۳۰	لوازم خانگی، لوازم صوتی و تصویری، لوازم مصرفی آشپزخانه، دوربین فیلمبرداری، دستگاه دورنگار، ماشین های اداری، لوازم پزشکی و غیره
۱۴۸/۵	فراورده‌های نفتی	۳۱۷	اسلحه و مهمات
۲۷۹/۹	فروش، قالی، قالیچه و گلیم	۸۷۵	سیگار
۲۰۰	آرد و گندم و مواد آردینه	۴۳۷/۶	مشروبات الکلی
۳۳۵	دام و فراورده‌های دامی	۱۲۷/۹	کفش و لباس
۴۰	اموال فرهنگی	۳۴۵	قطعات بدکی خودرو و CKD
۴۹	خواروبار و میوه‌جات	۱۷۰۰	مواد مخدر
۳۸/۲	ارز، سکه، طلا و نقره	۰/۲۶	چای
۷/۶	قد و شکر	۱۷۷	روغن نباتی
		۳۰۰	برنج
		۲۲۵	سایر
۱۴۹۵/۵		۱۱۳۱۷/۴۶	جمع کل
	-۹۸۲۱/۹۶		تفاضل بین واردات و صادرات قاچاق

ساخته: گروه تحقیق

جدول ۳- بیلان ارزی قاچاق کالا و منابع تأمین آن در سال ۱۳۷۹

شرح	میلیون دلار	میلیون دلار	میلیون دلار
کل واردات قاچاق	—	—	۱۱۳۱۷/۴۶
کل صادرات قاچاق	—	۱۴۹۵/۵	—
صدور خدمات نیروی انسانی خارج از نظام بانکی	—	۱۷۵۰	—
بخشی از تزریق ارز نظام بانکی به بازار آزاد	—	*۱۲۰۰	—
ارز مسافری خارج از نظام بانکی	—	۱۷۵	—
تأمین منابع مشکوک و ناشناخته	۶۰۹۷/۳	—	—
تراز	۶۰۹۷/۳	۴۶۲۰/۵	۱۱۳۱۷/۴۶

مأخذ: مطالعات گروه تحقیق

* طبق اطلاعات به دست آمده غیررسمی از وزارت اقتصاد و دارایی در سال ۱۳۸۰، بانک مرکزی مبلغ ۳/۸ میلیارد دلار از طریق صرافی‌ها و کارگزاران ارزی در بازار آزاد به فروش رسانیده است.

ساختار تشکیلاتی عملیاتی جرم تبه‌کاری قاچاق سازمان‌یافته کالا که در شکل شماره (۶) نشان داده شده، به گونه‌ای طراحی گردید که رهبران تبه‌کاری سازمان‌یافته - که فقط ۵ درصد از ابواب جمعی گروه تبه‌کاری را تشکیل می‌دهند - به سختی قابل شناسایی هستند و آنان در یک سازوکار بسیار پیچیده پستویی به گونه‌ای پنهان شده‌اند که حتی لایه دوم معاونت جرم (۱۲ درصد از ابواب جمعی) نیز به جز از طریق حلقه‌های ارتباطی بسیار محدود، نمی‌توانند با آنان در تماس باشند. چه بسا که شبکه معاونت جرم هرگز نتواند با رهبران گروه تبه‌کاری آشنا گردد. با چنین ساختاری در تشکیلات تبه‌کاری سازمان‌یافته قاچاقچیان، بالطبع شبکه میانی جرم (۲۲ درصد از ابواب جمعی گروه تبه‌کاری) نه تنها رهبران گروه را ملاقات نخواهد کرد، بلکه با شبکه معاونت جرم نیز - به طور محدود - در تماس است.

بدین ترتیب به دلیل برخورداری رهبری گروه تبه‌کاری سازمان‌یافته قاچاق کالا از حاشیه‌های امن - در مبارزات پیگیر پلیس و گمرکات با قاچاقچیان - هرگز به دام نمی‌افتند

و عموماً طیف پادوها (که ۶۱ درصد از ابواب جمعی گروه را تشکیل می‌دهند) و بعضاً افرادی - آن هم به ندرت - از شبکه میانی جرم شناسایی و دستگیر می‌شوند.

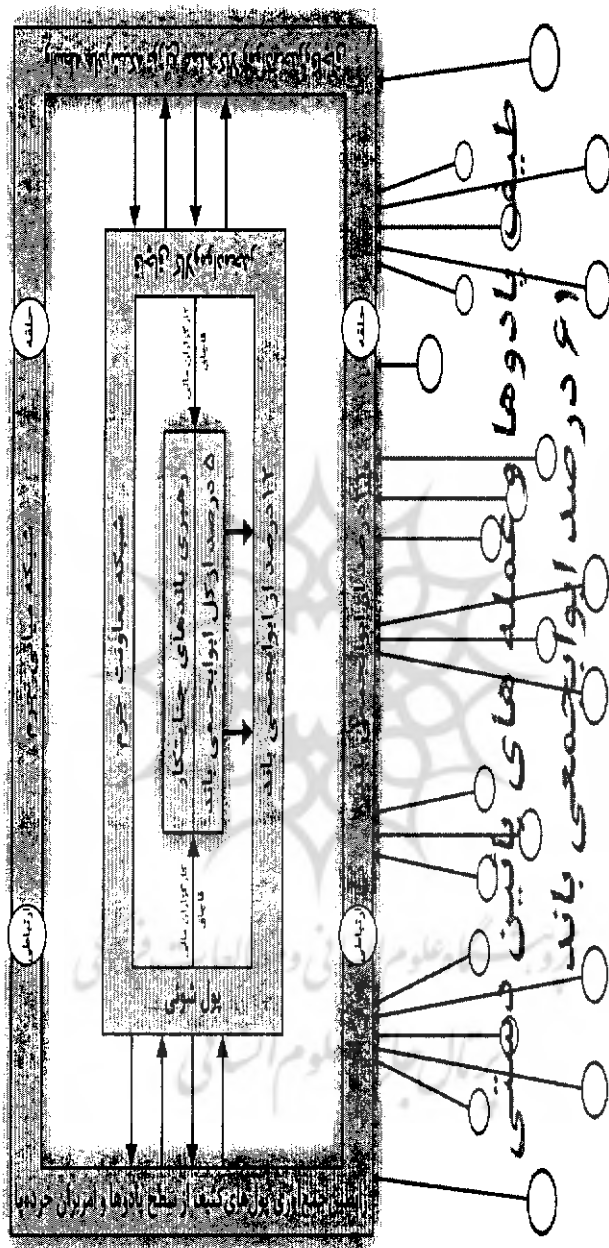
۷. تأثیرات پولشویی بر شاخص‌های کلان اقتصادی و افزایش خط فقر در کشور

پولشویی در کشورهای پیشرفته صنعتی و کشورهایی که از یک نظام اقتصاد منسجم برخوردارند، چون در درون بخش رسمی اقتصاد انجام می‌گیرد و سازوکارهای طراحی شده برای اجرای عملیات پولشویی به‌ناچار طیف گسترده‌ای از خدمات را در بر می‌گیرد، می‌تواند در کوتاه‌مدت نوعی رونق اقتصادی کاذب را در پی داشته باشد و در همان دوران به افزایش درآمد سرانه منجر گردد.

چنان که در کشور سوئیس درآمد سرانه از ۳۸۰۰ دلار (نسبت به ظرفیت‌های تولید ناخالص داخلی منهای بانکداری) در کمتر از یک دهه به حدود ۳۹ هزار دلار افزایش یافته است. در برخی از کشورها نظیر جزایر کارائیب، مکزیک، سواحل کان فرانسه و چانل آیلندز انگلستان، به علت چرخش پول کثیف در ساخت و ساز مراکز جهانگردی و احداث قمارخانه‌ها، در دوران بهره‌برداری از این تأسیسات، مافیای تبهکاری سازمان‌یافته - گاه به میزان ۳۰ تا ۴۰ درصد - برای جذب جهانگرد، یارانه می‌دهد و پس از سودآور شدن تأسیسات توریستی احداث شده به منظور تطهیر پول کثیف مافیا، آن را به پول نقد تبدیل می‌کند. در همین دوران گذار است که مردم عادی نیز از مزایای رونق صنعت جهانگردی در مناطق و کشورهای مزبور بهره‌مند می‌گردند.

اما در ایران بر خلاف کشورهای غربی، پولشویی نه تنها به ایجاد رونق کاذب اقتصادی منتهی نشده، بلکه به دلیل مکیدن^۱ ارزش افزوده تولید شده در کشور و بالطبع سوق دادن دلارهای نفتی به سمت بانک‌های ماورای بحار توسط قاچاقچیان کالا درگیر در تطهیر پول کثیف، موجب افزایش خط فقر در کشور نیز گردیده است.

شکل شماره ۶ - ساختار ترکیب لایه‌های باند‌های چنایت سازمان یافته

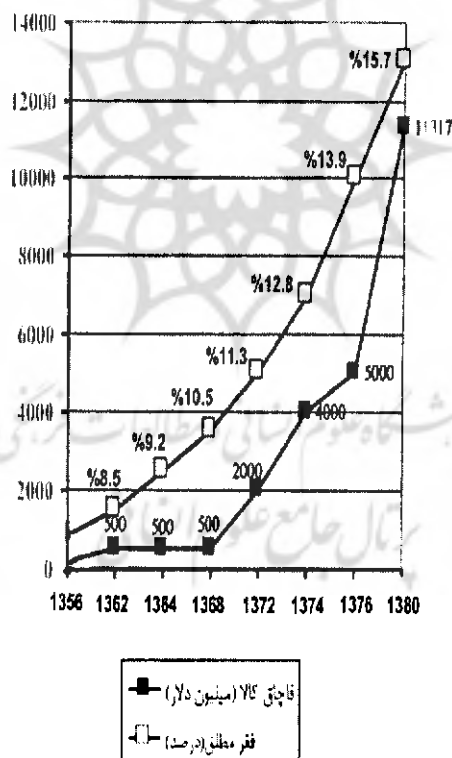
بخش رسمی اقتصاد ایران فاقد هرگونه جذابیت برای عمده‌های ایرانی تبهکاری سازمان‌یافته پولشویی است و نظام کاملاً بسته اقتصادی - بخصوص بانکی - کشور راهکارهای جذب سرمایه‌های مشروع مردمی را نیز بسته است، چه رسد به این که مجرم بسیار محتاط بخواهد با ورود به بخش رسمی اقتصاد ایران، ریسک بسیار بالایی را به جان بخرد. لذا در ایران، عملیات عمده‌های جرم پولشویی به طور اساسی در بخش غیررسمی اقتصاد که از تسهیلات گسترده بازار پولی و مالی سایه و نقل و انتقالات ارزی آسان و بی دردسر فارغ از هر نوع نظارت برخوردار است، متمرکز شده است.

در شکل (۷)، رابطه قاچاق کالا (در خدمت پولشویی) با شاخص خط فقر مطلق نشان داده شده است. چنانکه مشاهده می‌گردد، به هر میزان که ارقام قاچاق سازمان‌یافته کالا در کشور افزایش یافته و رشد داشته به همان نسبت شاخص خط فقر مطلق در جامعه نیز رو به افزایش گذارده است، به طوری که در سال ۱۳۶۲ که حجم کل قاچاق کالا در حدود ۵۰۰ میلیون دلار بوده، شاخص خط فقر نیز به حدود ۸/۵ درصد محدود گردیده و در سال ۱۳۷۲ که قاچاق کالا به حدود ۲ میلیارد دلار افزایش یافته، خط فقر مطلق نیز به حدود ۱۱/۳ درصد رسیده است؛ اما در سال ۸۰ - ۱۳۷۹ که قاچاق سازمان‌یافته کالا به رقم بی‌سابقه ۱۱/۳ میلیارد دلار بالغ گردیده، خط فقر مطلق از مرز ۱۵/۷ درصد عبور کرده است.

طبیعی است در جامعه‌ای که قاچاق کالا گسترده شود و کالاهای وارداتی قاچاق با قصد پولشویی از تخفیف‌های ویژه صاحبان پول‌کنیف برخوردار (به منظور تبدیل سریع به پول نقد) و همچنین از پرداخت هرگونه عوارض سازمان‌حمایت از مصرف‌کننده و تولیدکننده (که فقط بر تولیدات داخلی تحمیل می‌گردد) و سایر عوارض پنجاه و چهارگانه تجمیع شده معاف باشند، قدرت رقابت را از کالاهای تولیدی داخل سلب می‌کند و بتدریج موجب می‌شوند تا سطح تولیدات داخلی کاهش یابد. در چنین حالتی، فرصت‌های شغلی مولد یا از بین می‌روند و یا رشد نمی‌کنند و سرمایه‌گذاری‌های جدید تولیدی نیز انجام نمی‌گیرد و سرمایه‌های مردمی - به منظور کسب سود سهل‌الوصول، و بی دردسر و بدون مالیات - به سمت دلالتی کالای قاچاق وارداتی سوق می‌یابد و فرایند توزیع درآمد

(از طریق ایجاد فرصت‌های شغلی کارگری و خدماتی) دچار اختلال می‌شود. به دلیل رکود تولید، درآمدهای مالیاتی دولت نیز از رشد الزامی متناسب با توان بالقوه مالیاتی تولید ناخالص داخلی، محروم می‌ماند و در نتیجه، به علت محدودیت منابع، توزیع عادلانه امکانات توسط دولت دچار نقصان می‌گردد. در نتیجه عملکرد نامناسب مجموعه این عوامل زنجیر گونه و مختل کننده، قدرت خرید عمومی کاهش پیدا می‌کند و تورم ناشی از گردش مالی قاچاق کالا نیز بر درآمدهای ثابت مردمی تحمیل می‌گردد و درآمد و هزینه خانوار به سرآشویی عدم تعادل و نارسایی می‌افتد و هر روز بر تعداد افراد زیر خط فقر افزوده می‌شود.

شکل ۷- رابطه قاچاق کالا با خط فقر

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

هر چند طرح پدیده شوم پولشویی و تطهیر پول‌های کثیف در ایران به همت قوه قضائیه و کمیته معاضدت قضایی، موضوعی جدید است و هنوز تمامی آحاد ملت - بلکه اغلب مسئولان - با آن آشنایی ندارند و یا لاقابل ابعاد و پیامدهای فاجعه‌آمیز آن - نه تنها برای اقتصاد ملی و زندگی معیشتی مردم بلکه برای حاکمیت ملی - به طور شفاف برای آنان باز نشده است، اما پدیده قاچاق کالا موضوعی است بس کهن، روشن و شفاف که پولشویی در ایران را پوشش می‌دهد.

لذا حاکمیت - اعم از قوه مقننه، قوه قضائیه، قوه مجریه و سایر نهادهای درون حاکمیت، مسئولیت خطیر حفظ حاکمیت ملی و استقلال سیاسی - اقتصادی کشور، تأمین زندگی معیشتی شرافتمندانه کلیه آحاد ملت را - چه از نظر وجدانی و چه به لحاظ قانون اساسی - به عهده دارند و در تحقق این مسئولیت‌های خطیر، فوت وقت هیچ‌گونه جایگاهی ندارد.

تقریباً - و بلکه به طور یقین - ماهیت قاچاق سازمان‌یافته کالا لاقابل برای قوای سه‌گانه شناخته شده است. نقش صندوق‌های قرض‌الحسنه و مؤسسات اعتباری فاقد مجوز از بانک مرکزی - آگاهانه یا از سر ناآگاهی - در پولشویی و فرار دلارهای نفتی (در چنگال مافیای موادمخدر) از کشور شفاف شده است. حتی اگر آنان که تصور می‌کنند با واردات بدون نظارت و کسب سود بیشتر به طبقه خاصی از افتادگان کمک می‌کنند و حتی اگر بانیان صندوق‌ها بر این تصورند که با کسب سود سهل‌الوصول از توان مالی برتری برای کمک به درمندگان برخوردار می‌گردند، باید بدانند که با ادامه فعالیت‌های خود - خارج از نظارت دولت و بانک مرکزی - در حال تخریب پایه‌های استقلال و حاکمیت ملی‌اند و امنیت اقتصادی کشور را به مخاطره انداخته‌اند.

حاکمیت نیز هم‌اکنون وظیفه دارد تا به خاطر مصالح ملی، با قاطعیت تمام اسکله‌های شخصی و خارج از نظارت دولت را تعطیل کند؛ صندوق‌های قرض‌الحسنه و مؤسسات اعتباری را - به طور عام و بدون استثنا - تحت نظارت بانک مرکزی قرار دهد؛ تمامی

اشخاص حقیقی و حقوقی را از ادامه قاچاق کالا و معاملات واردات امانی کالا از دویی، هنگ کنگ و ترکیه و نیز هر نقطه مشکوک به پولشویی منع کند؛ واردات و صادرات را فقط از طریق گشایش اعتبار اسنادی نقدی و یا مدت‌دار بپذیرد و با متخلفان این حکم به شدت برخورد کند.

کلام آخر این که حاکمیت باید بین منافع ملی و بقای نظام، از یک سو و منافع مادی عده‌ای محدود از اشخاص متعلق به طبقه صاحب امتیاز ویژه، از سوی دیگر، یکی را انتخاب کند.

منابع و مأخذ

1. Criminal Money Laundering and Illegal Capital Escape, September 29, 1991.
2. Department of State Technical Group, International Narcotics Control Reports 2000, May 3rd, 2001.
3. Economy, Employment & Poverty, 2002, UNCCA/Assessment.
4. E.U. Report on European Money Laundering, Bruxell/1999.
5. Electronic Money Laundering: An Environmental Scan & Department of Justice, Canada Director General Canada. October 1998.
6. www.Evrasianet.Org/policy-forum/keri767mi.html.
7. FBI, Report on Porno graph, Washington D.C, 1987
8. Financial Havens, Banking Secrecy and Money Laundering United Nations, office for Drug Control and Crime Prevention, 1998.
9. Focus Magazine, See Dr. Sahraian, International Money Laundering, Swiss Banking System, 1998.
10. Heading for Friday, Tirana, 31 st July 1998.
11. [html](#), Interpol Sponsored Anti & heroin Conference Feb, 1999.

12. Human Development Report of the Islamic Republic of Iran.
13. Human Development Report of the Islamic Republic of Iran, 1999.
14. FBI Report 1999. (sect. Porno Business)
15. Indian Policy. Report 1991.
16. International Tourism Organization, Annual Report, 1996.
17. International Tourism Organization, Statistic Review, 1995.
18. Missing Versailles Money Linked with Gain Porno Site, by Roger Nutall, Jan. 30, 2000.
19. Money Laundering Scandals Feared in Internet Gambling Industry, May, 15, 2000, Montreal.
20. www.Multimania.com, Geography of World Trafficking.
21. www.Hivnet.ch: 8000/ global/ media-aids/ view, P. 80.
22. New Standard Encyclopedia, Educational Corp. Chicago, 1990.
23. www.Shareholder Power.com/anti & heroin, conference rangoon.
24. www.state.gov/www/global/narcotic-law/1999-nar-report/sea_sick.html, International Narcotics Control Strategy Report, Released by the Bureau for International Narcotics and Law Enforcement Affairs, U.S Development of State, Washington, DC, March 2000, Thailand.
25. U.S. Department of Justice, Intelligence, DEA, Doc. 2000.
26. U.S. Dept. for (BINLEA), Report 2000.
27. Ziegler John, Suisse Blanchie Plus Blanc, Ed. Du Sevil Paris, 1992.
28. Ziegler, John. "Die Schweiz Wäscht Weisser", E.D. Knaur, Frankfurt, 1992.